

Molí de les Toeses

Sant Pere de Riudebitlles

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Al costat de la carretera que va des de la variant de Capellades a Sant Pere
Emplaçament Plana al peu del puig de les Toeses

Coordenades:

Latitud: 41.45139
Longitud: 1.68801
UTM Est (X): 390415
UTM Nord (Y): 4589698

Classificació

Número de fitxa 08232 - 6
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: L'aspecte general fa que necessita obres de restauració en bona part de l'estructura edificada
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: POUM 12/05/2012
Accés Restringit
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 51402CF9807N
Fitxes associades:
[Rec de Dalt / Rec de la Vila](#)
Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J.M. Huélamo
Data de registre de la fitxa: ds., 15/05/1999 - 02:00

revisió:**Data de la darrera revisió:** dl., 18/01/2021 - 11:30

Descripció

Molí paperer. La part principal de l'edifici és de planta rectangular allargada i tres pisos, presenta així mateix, però, un petit cos excèntric quadrangular als peus que li dona la forma de L ja dita. A més del molí existeix un complex de bassa i canalització de l'aigua incloent diverses rodes hidràuliques (dues d'elles en perfecte estat), tot això integrat en un paratge ecològicament interessant en el que destaca un bosc jardí, plantat a principis del segle XX, avui al costat de la nova variant de Capellades a Sant Pere de Riudebitlles - C-15-, on hi ha espècies autòctones i exòtiques (com el bambú). Aquí es pot observar amb força claredat com la presència del molí provoca una caiguda del nivell del cabal del rec del que s'alimenta la seva força, de manera que el rec principal circula darrera d'ell, tal i com passa en cada molí, a un nivell més baix que al resta del seu trajecte. Del complex constructiu destaca el pati d'entrada, amb un porxo que sosté una terrassa amb una columna de ferro colat, els miradors i la planta baixa on es troba encara part de la maquinària del segle XIX, amb possibilitats de ser usada en demostracions. Les finestres dels miradors o finestres corresponen a dues èpoques: les més petites són més antigues. Es conserven els estenedors en la zona de miradors, així com amb poques variacions la estructura de l'habitatge original. També hi ha alguns elements de maquinària i fabrils, datables en el segle XVIII, fora de context, a diversos coberts i dependències de la finca

Observacions:

Les Toeses semblen ser el topònim plural del mot toesa (1840) o tuasa (1785), mesura de longitud, presa del francès toise, femení substantivat del francès antic tois, toise, participi de tendre, "estendre" La toesa equivalia a un metre i 946 mil·límetres (EXCURSIÓ, 1726). Segons el DICCIONARIO DE AUTORIDADES (1726), en el moment de la seva edició, feia poc temps que aquesta paraula acabava de ser introduïda des del francès. El topònim actual, "molí de les Toeses", va ser adoptat, probablement molt a finals del segle XVIII o ja, al segle XIX, perquè en la documentació inicial apareix anomenat com "molí del Puig". És, actualment, la seu de l'associació ENGLANTINA de pedagogia Waldorf i del Cercle de Pedagogia Waldorf de Catalunya, de la que formen part Lluís Romaní i Roser de las Heras, pedagogs d'aquest corrent. En ell es fan activitats i tallers amb infants, contes amb titelles, cançons i danses, treballs manuals i treballs amb la natura al bosc, bassa i recs, També es una finca biològica d'horta i fruiters, portada per Pere Subirana, president d'ADAPA. A fi de comptes, es tracta en conjunt d'un interessant complex arquitectònic i natural que hauria de ser tingut en compte en una actuació global de tipus cultural al municipi de Sant Pere de Riudebitlles.

Història

El primer document de propietat relacionat amb aquest molí es data l'any 1738. En relació a la construcció d'aquest molí existeix un manuscrit important, es tracta del "Libro de varios planos y máquinas", que va ser propietat de la fundació Rocamora, que va editar-se en edició de bibliòfil amb motiu del "VI Congreso Internacional de Historiadores del Papel" l'any 1965. Aquest interessant document, acompanyat de bones il·lustracions, descriu com funcionava un molí paperer el segle XVIII. El seu contingut ens orienta primerament sobre la seva localització: "Este molino papelerero está a cosa de unas doscientas tuestas del lugar de San Pedro de Riudebitlles, assí al occidente, situado sobre una pequeña altura elevada del plano de otro lugar, unas seis tuestas y media". La sol·licitud per a construir el molí és del primer d'agost de 1753 i

està feta per Alexandre Soler, el qual indica que es propietari d'un terreny dit "el Puig" on vol construir un o diversos molins amb l'aigua de la riera de Sant Quintí. El 20 de desembre d'aquell any, el tal Alexandre Soler firma un conveni amb Antoni-Joan Rovira, perquè aquest construís un molí similar al del Molí de Baix, propietat del Marqués de Llió, amb quinze piles, quatre rodes i el seu martinet, dues tines i sengles premses amb tots els guarniments. El 26 de març de 1756, Alexandre Soler, presentava una querella contra la comunitat de preveres de Vilafranca per tal de poder fer passar pel seu terreny un rec des de la riera de Sant Quintí, ja que això se li havia concedit amb el permís de construir el molí. De tota manera, el 1757, el molí no era acabat i Antoni-Joan Rovira cedia tots els drets a Alexandre Soler. En aquell mateix any, Soler arrenda el molí a Antoni Ribas. El 1767, havia estat masover del molí Isidre Borràs, paperer de Capellades, que llavors residia a Terrassola. El 1768 Alexandre Soler l'arrendava a Julià Via, paperaire de la parròquia de Puigdàlber, junt amb les terres annexes i amb la obligació de fabricar una partida de paper prim per cigarretes. El 1778 li torna a arrendar. D'altra banda, l'any 1776, Alexandre Soler va presentar una denúncia contra Francesc Massana, mestre de cases de Sant Quintí, al·legant que li eren perjudicials les obres d'un nou molí paperer que aquest intentava obrir al lloc de la Noguera Vella, al mateix terme de Sant Pere de Riudebitlles, per al funcionament del qual s'havia de valer de les aigües de la sèquia. El 18 de gener de 1782 va morir Alexandre Soler i van heretar els cònjuges Joan Brignet i Paula Soler, els quals van arrendar el molí, novament a Julià Via i immediatament es va signar una àpoca per la total remodelació del molí. L'any 1860, existien a Catalunya setanta-tres molins o fàbriques de paper, dels quals diversos ho eren al terme de Sant Pere de Riudebitlles, un "al lloc de Les Toeses" (MADURELL, 1972, I: 108, 110; II: 868, 870, 871). A finals del segle XIX, Joan Romaní i Puigdenegoles va comprar el molí de les Toeses. Va incorporar l'assecat mecànic, mitjançant cilindres assecadors a l'any 1964 (AMAT, 1990). Fa uns 30 anys que va deixar de funcionar.

Bibliografia

AMAT, A. et al. (1990) El Paper. Programa d'actes de la Festa Major de St. Pere de Riudebitlles.

CONGRESO. (1965). VI Congreso Internacional de Historiadores del Papel. Edición de bibliófilo del manuscrito "Libro de varios planos y máquinas", año 1738 (aproximadamente). Barcelona. COROMINES, J.; RIBES, E. "Per al recull del noms de lloc de Catalunya", extret de "Mai enrra", Butlletí del Centre Excursionista de Gràcia, Febrer-Març 1936, p. 17. Nota 57. Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. Societat Catalana de Geografia. Filial de l'Institut d'Estudis Catalans. DICCIONARIO DE AUTORIDADES (1726). "Diccionario de la lengua castellana, en que se explica el verdadero sentido de las voces, su naturaleza y calidad, con las frases o modos de hablar, los proverbios y refranes, y otras cosas convenientes al uso de la lengua". Madrid. Imprenta de Francisco Herrero. 3 vols. EXCURSIÓ ... (1999) "Excursió a peu pel Penedès: Sant Pere de Riudebitlles" Gran Penedès, Núm. 52, pp. 15-20, Vilafranca del Penedès, Institut d'Estudis Penedesencs. GUILLÉN, Lúcia; CASANOVAS, Esther (1997) La conca del paper: Parc temàtic. Propostes per a un model d'ordenació del territori i recuperació del medi natural i urbà MADURELL I MARIMON, J. M. (1972) El paper a les terres catalanes. Contribució a la seva història. 2 vols. Barcelona. Fundació Salvador Vives Casajuana. ROSSELLÓ, Joan; MORERA, Lluís (1988) "L'arquitectura paperera al Penedès. Un patrimoni oblidat", Miscel·lània penedesenca, pp. 242-253, Institut d'Estudis Penedesencs. TORRENTS ALEGRE, Josep (1998) "Documentació sobre el patrimoni industrial" Document mecanografiat. VIRELLA TORRAS, Xavier (1994) "Sant Pere de Riudebitlles i el seu rec" a "Gran Penedès", Núm. 41, pp. 23-32, Institut d'Estudis Penedesencs.

